

*Jules Muis
3235 38th St NW
Washington DC 20016
Tel: (1) 202 2378902
Email: julesmuis@verizon.net*

Aan de Commissie Toekomst Accountancysector (CTA)
Utrecht

Washington DC, 30 October, 2019

Geachte Commissie,

*“Change does not roll in on the wheels of inevitability,
but comes through continuous struggle.*

Martin Luther King Jr.

Betreft: Reactie op Uw tussen-rapport van 1 October 20019; a walk through the park

Dit is een persoonlijke reactie op Uw gewaardeerd CTA rapport van voorlopige bevindingen van 1 October, 2019.

Deze reactie concentreert zich op mogelijke verbeterpunten, maar kan tevens gelezen worden in de context van mijn algemene waardering voor de Commissie's voorvarendheid om, gegeven negen maanden draagtijd, als buitenstaanders, tot een knap overzicht te komen van bestaande issues zoals ze die ziet. En het verstandig besluit haar eigen voorlopige bevindingen en aanbevelingen eerst eens voor de leeuwen te gooien, alvorens zij haar taak weer opneemt. In de hoop dat dit commentaar zijn steentje kan bijdragen tot

meer diepgang in de diagnose, en, met name aanscherpen en prioritering van, maar ook toevoegen aan, de tot nu toe gedane aanbevelingen.

Voor de goede orde heb ik mijn opmerkingen zo gestructureerd dat U mijn specifieke reactie op Uw aanbevelingen als [commentaar JWM](#) in Bijlage 1 kunt vinden. In de hoop dat U mij wat overlap met mijn inleidende opmerkingen kan vergeven.

Dus, voila, eerst een paar prealabele opmerkingen die nodig zijn om mijn bemerkingen in hun context te kunnen begrijpen; en beter duidelijk te maken hoe ik het volledige plaatje zie. Los van de specifieke keuzes die de Commissie heeft gemaakt met haar voorlopige aanbevelingen.

Mijn opmerkingen zijn overwegend laaghangende vruchten die - alhoewel te vaak zwaar op de maag bevonden - dus politieke wil vereisen als we er iets mee willen doen. Sommigen zijn chronische wezen, achtergelaten op het slagveld van decennialange hervormingsvoorstellen van mijn kant. De voornaamsten, hier geciteerd, hebben merendeels de succesvolle lobby van het vooral commercieel pientere accountsberoep - niet kunnen overwinnen.

Zij lijden aan een gebrek aan zuurstof, tegenspel. En hebben vooralsnog het onderspit gedolven in de strijd met de lobby strategie van het openbare beroep als je te dicht bij de meest rauwe zenuw komt: het bedrijfs- en verdienmodel. Het manifesteert zich als een succesvolle combinatie van achterhoeden/uitputtingsgevechten - alleen reageren als het echt niet anders kan - of 'laten praten'. De spreekwoordelijke stilzitter die geschoren wordt. Vooral ook door de voormannen van de kantoren geen al te gewaagd publiek profiel geven. Stel je voor dat je iets gevraagd wordt over de wet van de verminderde meeropbrengsten en partners streefinkomens, en hoe zich dat verhoudt met de publieke functie? En met de norminkomens van andere 'sociale werkers'. Nooit doen, zegt dan de PR adviseur, als je het ook je kinderen niet kunt uitleggen.

Als structureel optimist met een lange doorlooptijd in het - jawel nog steeds - prachtig accountantsberoep geeft ik ze graag nog eens door als 'food for thought' met een voor geadresseerden lastig lang shelf life. Vooral als het aangeboden iedere keer toch weer opduikt in tijden dat we weer een te veel aan ook rotte appels in de aanbieding aantreffen.

U zult het zelf ook mogen ervaren.

Persoonlijke noot

Ik ben, sinds 1963 actief in het beroep (geweest), in diverse functies als openbare accountant, controller, intern accountant en in toezichthoudende gremia als Board of Directors, Audit Committees en anderen; en vaktechnische commissies van verschillende aard, nationaal, regionaal en internationaal, publieke sector en private sector. Mijn aandachtsgebied is in die tijd sterk verschoven van verslaggeving en controle naar governance issues, institutioneel en macro, systemic risk. En de rol van de accountant, intern en extern, als ook poortwachter ten behoeve van de financiële stabiliteit; annex belangrijke schakel in de (inter)nationale financiële architectuur.

Mijn blijvende aandacht voor de Nederlandse situatie - ik woon nu 25 jaar buiten Nederland - is geïnspireerd op het feit dat Nederland met zijn open economie, en buiten-proportie grote financiële instellingen, tevens gezegend met een overvloed aan internationaal puik geverseerde professionals, een uitstekende waarnemingspost is en blijft van hoofd, hart en hand van zowel voorbeeldige, maar ook uiterst povere (financiële en professionele) huishoudvoering, micro en macro, die van de accountantspraktijk inclus. En heb er ook lang en prettig gewoond.

Ik ben een dankbare alumni van een van de grote kantoren : Zij waren altijd, en blijven, uitstekende leerscholen voor accounting professionals in wording, ook voor mij. En, zeer belangrijk, ik geloof niet, uit eigen ervaring dat, enkele uitzonderingsgevallen nagelaten, deze kantoren inherent corrupt zijn. Maar dat het huidige zakelijk model, een publieke functie in combinatie met een ongebreideld winststreven, te vaak corrumperend werkt. En dat daarvoor allereerst ingrijpende maatregelen nodig zijn in het verdienmodel, iets waar de Commissie, iets te subtiel naar mijn smaak maar wel hoopgevend, ook aandacht voor vraagt.

Het mandaat van de CTA

Ik zie in dat kader het mandaat van de Commissie als een herhaling van noodzakelijke zetten die onnodig geweest zouden zijn als het accountantsberoep met geëigend zelfonderzoek passende lessen had getrokken uit het dieptepunt van de (ook) professionele crisis achter de financiële crisis van 2008: Het 'grote beroep' (d.w.z. openbare accountants, AIB's en interne accountants) begreep niet, wilde niet zien, ondanks expliciete waarschuwingen op dit punt jaren daarvoor - ook van mijn kant - dat haar grote financiële klanten hun eigen bedrijfs-model en producten niet meer begrepen. Lager kun je als financiële

poortwachter niet zinken. 'Knowledge of the business' is en blijft het eerste artikel van geloof en handelen van/binnen het accountantsberoep.

Mijn informele interactie met ex-beroepsgenoten kort na mijn pensionering (2004) maakte mij duidelijk dat, na twaalf jaar ongeveer verdrievouding van het partnersinkomen, de focus te veel was gericht op de volgende inkomensdoel, en te weinig op consequenties trekken uit het toen best wel begrepen (en informeel over de *in vino veritas* tafel erkende) feit dat men de greep op de controleerbaarheid van financiële instellingen had verloren. Niemand kon me vertellen waar de Wall-Street winsten vandaan kwamen. Niemand vroeg zich af of kon uitleggen waar de zachte tegenpost te vinden was: misschien op de afgetekende balansen? Men was te druk bezig ten eigen bate.

Het feit dat ook andere schakels in de rapporterings ketting - met name toezichthouders en regelgevers, tot en met het ministerie van Financien en de centrale banken - dat toen ook niet zagen - en zelfs als gelegenheidsgever functioneerde (viz : de deregulerings manie, de Greenspan kerk) doet daar verder niets aan af.

Toen ik vanaf 2004 daar mijn publieke waarschuwingen herhaalde malen losliet via behoorlijk toegankelijke hoog profiel discussie platvormen, ook van het toenmalige NIVRA, en het beroep in "de Accountant" een survival kit aanboodt alsmede, later, het dringend advies de oordeelonthouding uit de la te trekken, werd daar niet, hoogstens één keer, wat schamper, door een derivaten specialist van de Big 4, in de pers op gereageerd : 'alarmist'; 'de man begrijpt er niets van' ; en 'hoe kan een oud-voorzitter van het NIVRA zo weinig vertrouwen hebben in zijn oud-collega's?'

Wel werden onder auspiciën van het NIVRA een paar nuttige ronde tafel gesprekken georganiseerd die inspireerden tot wat gedachten rondgangen, maar de inconvenient thruth van het moment bleek te inconvenient voor een doorbraak in zienswijze.

Ik vermeld dit niet om alsnog mijn gelijk te halen, maar om te illustreren hoe ziek of blind een beroep, gezegend met het marktvoordeel van gedwongen winkelnering/ verplichte controle, kan worden als het commercieel succes de bovenhand voert.

Ook na het 2008 drama is gebleken dat het eigenlijk niets uit dit falen heeft geleerd, zie de door U aangehaalde schandalen, waarbij LIBOR niet eens wordt genoemd en we de Steinhof schoen nog niet, professioneel, hebben horen vallen.

De vraag is of Uw Commissie de geschiedenis in wil gaan als een hervormingsschakel in een oneindige reeks en met speculatieve hoop als glijmiddel, of als inhoudelijke game changer.

Uw tussen-rapport biedt voor dat laatste enkele goede handvaten, maar kan meer meer diepte in diagnose gebruiken; als het gezond verstand niet te veel voor de voeten wordt gelopen door 'paralyses by analyses' ; en betere oplossingen, met tanden in plaats van red tape oplossingen; waarvan er enkelen kosten/baten effectief binnen handbereik liggen. Als de wil er is....

Daarvoor zal zij toch wat dieper moeten graven. Het feit dat er 'vroeger' ook schandalen waren is een non-sequitur als hiermee gesuggereerd wordt dat het, ergo, vandaag ook nog niet zo slecht is. Misschien kunnen we beter vaststellen dat de keuze van een openbaar beroep met een publieke fuctie uitgevoerd in een ongebreideld for-profit setting *van het begin af aan* om te veel moeilijkheden heeft gevraagd.

Ook zal de Commissie in haar oplossingen moeten durven tornen aan bestaande bestuurlijke machts-modellen (de CFO functie, zie hieronder), verdien modellen etc. En de roep om meer wetenschappelijk onderzoek - kan nooit kwaad - moeten plaatsen in haar eigen vaststelling over de ongrijpbaarheid van de kwaliteitsvraag, waar wetenschappelijk onderzoek, (en vooral het wachten op meer wetenschappelijk onderzoek) een gebed zonder einde zal blijken. En dan hebben we nog niets gehoord van een mogelijk wetenschappelijk tegenonderzoek....

Dus zal gezond verstand en het gesundes en ungesundes volksempfinden, toch wel haar onwetenschappelijke rol blijven spelen. Het verhaal van wetenschappelijke schijnperfectie als de vijand van het goede refereert.

Ik wijs de Commissie op het simpele feit dat de wetenschap, ook die geassocieerd met de accountants deskundigheid, geen thuis gaf in de aanloop tot 2008.

Déja vu; zó déjà vu!

Initiatieven sinds de financiële crisis ondernomen, van externe druk (Parlementaire Enquete, AFM rapportering) tot, *nolens volens*, rug tegen de

muur, het 2014 beroeps initiatief dat tot 53 voorgestelde maatregelen heeft geleid, zijn marginaal nuttig. Maar hebben het moeten stellen zonder een wortelkanaal diagnose eerst zijdens het beroep zelve hoe 2008 had kunnen gebeuren: Een volkomen afwezig beroep, zonder signaal functie. Ongetwijfeld hebben onuitgesproken aansprakelijkheidsoverwegingen bij deze passiviteit een rol gespeeld: 80% van onze financiële instellingen moesten door de belastingbetaler gered worden worden, met toen niet te overziene staart risico's.

Het populair verhaal dat deze crisis uiteindelijk de Nederlandse gemeenschap niets heeft gekost, en de betreffende financiële instellingen en hun accountants duur voor hun onachzaamheid hebben betaald, is een sprookje. Men ziet de blijvende nasleep in de vorm van ballooning internationale overheidsgaranties (EU noodfondsen etc), en de exotische monetaire politiek, waarvan de huidige pensioenfondsen discussie maar een staartje, bijverschijnsel is.

Afgezien nog van het feit dat de terugbetalings/rente eisen de in 2008/2009 getroffen instellingen opgelegd, ongezien, zwaar overheidsgesubsidieerd waren - ga maar eens de opstalverzekering verhogen als de keuken al in brand staat. Dit alles naast en boven de blijvende stroom aan schandalen sindsdien, door U aangehaald.

Retoriek vermijden, als het even kan

Dus Uw opmerking in de samenvatting en terugkerend elders in het rapport "Er lijkt een sfeer te zijn ontstaan waarbij accountants hun werk pas goed zouden doen als er bij wettelijke controles niets meer mis gaat" lijkt me te cavalier, een non-problem. Ik ben nergens, zelfs onder de taaie beroepscritici, stemmen tegengekomen die uitgaan van nul risico's of zero-tolerance waar het gaat over de totale beroeps prestatie.

Ook de vermelding dat het nu niet anders is dan vroeger, héél vroeger, negeert dat het beroep over de laatste 20 jaar met drie grote (internationale) hervormingsgolven te maken heeft gehad, overwegend protocol en procedure remedie gericht, zonder inhoudelijke aanpak van het bedrijfs en verdienmodel. En dat desondanks, of juist vanwege, de ene na de andere calamiteit blijft opduiken, hier te lande, en elders.

Deze fluitende toonzetting van de Commissie vroeg in het rapport dreigt de angel uit de ratio en het doel van Uw opdracht te halen: diepteonderzoek naar de burning platforms, structureel, en het opstellen van preventieve maatregelen, dit maal met tanden. Uw optisch troostende insteek reduceert voorbarig de

probleemstelling tot een marginaal probleem; en gaat voorbij aan de noodzakelijke maar zelden gestelde vraag die daar uit volgt: *'Zou het misschien niet zo kunnen zijn dat dat (verder) bewijs is van het feit dat, niet alleen hier ten lande maar ook in een aantal andere landen met een beschadigde gouden standaard reputatie op het gebied van accountancy en controle, het beroeps bedrijfs en verdienmodel op het verkeerde been is begonnen? Van den beginne?'*

Uw herhaalde opmerkingen dat een goed beeld over kwaliteit ontbreekt (met name ook, zo voeg ik er snel aan toe, de ongeziene binnenskamers afgedwongen kwaliteit door accountants die de rug wèl recht houden; minus nooit ondekke misslagen), houdt niet in dat boeren, burgers, binnen- en buitenlui daar geen mening over zullen (blijven) hebben. De 'goegemeente' mag wetenschappelijke gronding voor haar gevoelens missen, maar we weten wel wat *slechte* kwaliteit is als we het zien.

Bovendien convergeren de waarnemingen van de verschillende nationale toezichthouders (IFIAR) sterk, en geven een substandard totaal beeld. Dat telt voor iets als we het over collectieve kwaliteit hebben.

Voor een beroep dat niets is zonder algemeen vertrouwen, vraagt deze steeds slecht nieuws situatie om een betere erkenning van de gevaren en politiek van status quo handhaving, annex de inherente gevestigde belangenbehartiging, alleen. Inclusief de rol van het bedrijfs en verdienmodel als mogelijke oorzaak van dit onbestemde beeld. Inclusief een meer indringende behandeling van de door de AFM aangeboden alternatieve bedrijfsmodellen, and beyond.

De CTA verwijzing naar een gebrek aan wetenschappelijk onderzoek dienaangaande lijkt me dus een zwaktebod: *c'n'est pas la vie*.

Ik wil hierbij ook aantekenen dat de voordurend opduikende afkattende opmerkingen in de beroeps discussie over kwaliteit en rol van ambtenaren, en daarmee van de merites van enkele van deze AFM opties, naar mijn ervaring geen hout snijden. Het waren overwegend ambtenaren die ons uit de mess van 2008 moesten trekken. En ik zou mijn job bij de Wereldbank en Europese Commissie, als buitenstaander, niet hebben overleefd zonder het professionalisme en rechte rug van mijn 'ambtenaren' in tijden van zware (instituu)politieke tegendruk.

Ik beveel in dat kader sterk aan ook één van de minst gehoorde stakeholders - de ongeorganiseerde, vrijwel mond-dode belastingbetaler - tevens in Uw overwegingen te betrekken. In diverse gremia waar ik sinds mijn pensioenering een rol heb mogen vervullen, ESM, PIOB, bepleit ik altijd een lege stoel naast de voorzitter te zetten, de belastingbetaler representerend.

Het zou het CTA geen kwaad doen dat ook eens te proberen. Ik kan U verzekeren dat een lege stoel niet terugpraat of de stem verheft, maar haar stille aanwezigheid helpt de focus te houden op wat ik hoop de Commissie ziet als een primaire doelstelling : nooit meer een 2008 situatie, met de accountant als grote afwezige poortwachter en de belastingbetaler als achtervanger van de resulterende ellende.

Het natuurlijk voordeel van de status quo, annex gevestigd (eigen) belang in de hervormings dynamiek.

Bij de huidige hervormings-probleem-analyses gaan we meestal uit, hier ook, van het bestaande praktijk; met haar ingebouwde gevestigde belangen als baseline. Alsof die bij goed doordacht design tot stand is gekomen, niet door wildgroei. Dit voert tot een omkeer van bewijslast aan hervormers die er aan willen tornen.

En dat voert weer meestal tot een reeks van additieve maatregelen en protocollen, soms kruimels, die de 'controle-toren' alsmaar complexer en hoger maakt. In plaats van het streven naar een governance prikkelmodel 'that gets it right at entry level'.

Uitgaand van een meer pure vorm van discussie, nul hypothese, top down, de audit-only organisatie, met *expliciete goedkeuring* van andere additieve producten en diensten die de objectiviteit in het oordeel van de assurance accountant niet per sé in de weg staan, zou men tot een veel beperkter diensten pakket komen.

Dan mag er daarna wat mij betreft best gemixed worden: een hervormingproces dat beide aanpakken, top down, bottom up, redelijk arbitreert , en er zo doende een traject gevolgd kan worden dat over time wel aanstuurt op een te verdedigen model. Zodat dogma, bestaande praktijk als hoogstzaligmakend, of purisme, als alleenzaligmakend, vermeden wordt; en er ruimte blijft voor ook pragmatisme. Wat wat anders is dan opportunistie.

De accountant als, eerstens, een systemic-risk poortwachter. Lager en steviger kan de lat niet gelegd worden

Mijn hoofduitgangspunt is de accountant als (mede)poortwachter voor financiële stabiliteit - het afhouden van systemic risk/financial fragility; als essentiële link in de financiële architectuur. Het gaat om een micro/macro functie opvatting waarin het zo heeft gefaald in de aanloop tot de 2008 financiële crisis. Dit legt de performance/verantwoordings lat voor het beroep op het laagste niveau, veel lager dan (de noodzaak tot) het vermijden van iedere volgende Enron. Neemt zelfs verantwoordelijkheid voor *iedere* OOB calamiteit van de tafel. Sommige OOB's zijn eenvoudig niet groot genoeg een gevaar te vormen voor een systemic ex- of implosion van het hele financiële systeem. Falen, als een volgende Enron zich aanbiedt, blijft lastig en is niet te excuseren, maar is beheersbaar. Dat geldt ook voor de beheersbaarheid van accountants (dis)functioneren in het MKB segment. Vandaar dat ik me op dat punt veel laconieker opstel.

Deze optisch meer bescheiden maar vitale kwaliteits probleemdefinitie insteek dwingt het 'grote beroep' mede-verantwoordelijkheid voor haar inherente rol in het vermijden van onverwachte (financiële maar ook andere) systeem risico's expliciet te erkennen. (Denk in dit kader ook aan andere systemic failures, de LIBOR affaire, of de voorlopig afgewende implosie van de woningbouw cooperaties, of zelfs, de diesel-sjoemel affaire die zo goed als door de hele auto industrie liep).

Het gaat me in deze reactie, gegeven het feit dat het beroep ook too-big-to-fail/too-big to-bail organisaties controleert, dus om de (openbare) accountant als ook macro-financieel systeem poortwachter. Die ook zelve, bij onverwacht beroepsfalen, viz Arthur Anderson met maar vier overgebleven spelers, een systeem risico kan vormen. Zie in dat licht de coulante behandeling van de Big 4 accountants kantoren in enkele landen, Nederland inclusief, bij beroepsfalen. Met 'moral hazard' als onbedoeld bij-effect.

Deze erkenning van de accountant als ook een van de macro-poortwachters stijgt uit boven de maatschappelijk relevante rol van het OOB kantoor, met haar OOB klanten, die niet allemaal bij onverhoopt falen een risico vormen voor de financiële stabiliteit.

Deze primaire rol vind ik niet duidelijk terug in het tussen-rapport. Maar als zelfs die in 2008 pas zichtbaar geworden rol als schakel in de financiële architectuur niet waar gemaakt kan worden, waar blijven we dan? Dat vraagt om een berichtje naar de Financial Stability Board in Basel.

Om deze redenen bepleit ik al vele jaren dat OOB accountantskantoren zelf ook tot OOB verklaard moeten worden. En haar rapporteringsverplichting (aangepast transparantie rapport?) een verklaring moet inhouden, al dan niet gekwalificeerd, dat het kantoor zelve in haar werkzaamheden geen bron zal zijn van systemic risk die de financiële markten materieel kunnen verstoren.

Iedere kwalificatie of oordeelonthouding aldus gemaakt, zal een weelde aan maatschappelijk relevante informatie geven ten aanzien van de echte comfort die, gegeven de stand van de controleleer en praktijk, door een kantoor waargemaakt kan worden. Het rookt de pijnpunten uit in de grensvoorwaarden voor het accountants beroep naar behoren haar werk te *kunnen* doen, van interne en/of externe aard.

Deze verklaring geeft ook het AFM beter houvast ten aanzien van de baseline van haar onderzoek, 'straight from the horses mouth'. Eigenlijk zou het AFM geen dossier onderzoek moeten doen zonder eerst van het betreffende kantoor een 'letter of representation' te vragen over de geboden kwaliteits comfort. Het is ook nuttig voor ieder kantoor zelve: maakt het impliciete expliciet, altijd een betere informatie basis voor het eigen risico management.

Daarmee hebben we een principiële begin-verantwoordingskader in resultaatentaal in plaats van open-ended best-effort taal; dat indien gewenst uitgebreid kan worden naar de comfort levels verwacht voor alle OOB's.

(Wet) Normering Topinkomens

Wanneer de aandacht, exceptioneel, tegen de druk in zijdens de kantoren, honoraria ter discussie worden gesteld, gaat het vrijwel altijd over de top-line, de fees. Dat is vooruitgang. Maar het gaat nog zelden of nooit over de

(streef)winsten van de kantoren als beginpunt van de bedrijfsvoering. Dit is een audit productie process dat minstens als een (professionele) kunst dan als een wetenschappelijke exercitie gezien kan worden. Het is een hachelijke zaak wanneer, ook in Uw rapport, één van de cruciale varianten - de vraag van partner inkomen als variabele sluitpost of als vaste beginpost - ontweken wordt.

De Commissie doet daar wel een aanzet toe in haar aanbevelingen met een mild pleidooi voor een vast salaris en meer egalisatie van partner inkomen. Dat is een goed begin, maar niet meer, van een hoognodig gesprek. Waarbij ik aan zou willen tekenen dat dat zou moeten leiden tot een meer fundamenteel prealabel gesprek over de vraag wat, gegeven de overheid als 'market-maker' (via de eis van verplichte controles); een defacto oligopolie positie van de grote kantoren; een boterzacht controle product (dat door het beroep/NBA zelve via de model 'algemene voorwaarden' bestempelt wordt als geënt op een *inspanningsverplichting*, geen resultaats verplichting!), wat voor inkomensplaatje (van Balkendende norm tot de sky-is-the-limit) nu bij zo'n publieke functie hoort. Rekening houdend met het feit dat de wet van de verminderde meeropbrengsten net zo goed van toepassing is op het inkomen van het (openbare) accountantsberoep als dat van bankiers, CEO's of al diegenen die vallen onder de Wet Normering Topinkomens.

Mijn eigen insteek is dat de openbare accountantsfunctie best goed betaald mag worden, maar dat daar wel een goed gesprek voor nodig is wat dat precies betekent. Dit alles tegen de achtergrond van de noodzaak ook 'de kat van het spek' te halen. Als we hem/haar ook zien als poortwachter die bij de les moet blijven, en niet afgeleid door de volgende X% verhoging. Vooral niet waar de gecontroleerde de controleur betaalt. En/of we hem/haar tevens het zijdelings, (tegenwoordig en masse) grossieren in welke andere groene producten dan ook, uit eigen groentetuin, toe staan.

Geen kasteelheer in de middeleeuwen die zo'n bedrijfsmodel voor zijn poortwachters in zijn hoofd zou halen. Het zou hem wel eens de kop kunnen kosten.

Het accountantsberoep is een nutsbedrijf eerst, in het publiek belang, niet de leverancier's eigen belang, laat staan, via een omweggetje, als proxy van de hand die hem betaalt.

Dan kan over de (juridische) vormgeving van plafonnering, en de conditionaliteiten van de aanwending van de overwinsten, en wat een redelijk inkomen is, altijd nog verder nuttig gepraat worden.

Relatie met AFM

De Commissie plaatst kritische kantekeningen bij een (te schrille) toonzetting van de AFM.

Maar maakt onvoldoende duidelijk dat een beroep dat pas in haar verbeterings proces in actie komt als het echt niet anders kan, alleen wanneer public opinion gedwongen; een beroep waarvan de grote leiders in de praktijk pas uit hun schulp kruipen als er eerst tegenaan geschopt wordt; een beroep dat kost wat kost wil vermijden dat persoonlijke inkomenseffecten van haar handelen, of onhandelen, in discussie wordt gebracht; een beroep dat NBA belangenbehartiging van de leden boven die van een robuust NBA vaktechnisch geweten stelt (zie de chronische afwezigheid van een Directeur Vaktechniek, vs de inhuring van vooral PR/Communicatie experts aan de top); een beroep dat in iedere analyse knap omgaat met de omkeer van de bewijslast ten aanzien van haar critici, inclusief de AFM; maar zichzelf tegelijk beroept op de geheimhoudingsplicht als het te lastig wordt; een beroep dat de zegeningen van wetenschappelijk onderzoek bepleit als het te pas komt, maar het vermijdt als het te lastig wordt; een beroep dat vele wetenschappers knap ingekapseld heeft, coöptatie, waarmee de hete hangijzers, het bedrijfs en verdien model, buiten zicht blijft; een beroep dat de wet van de verminderende meeropbrengsten ontkent wanneer het gaat om partners inkomens ambitie; zo'n beroep maakt het haar toezichthouders wel erg moeilijk niet af en toe het volume omhoog te draaien.

Ik denk dus, ondanks de Commissie's behartenswaardige kritiek op ook het gebrek aan zichtbaar leiderschap vanuit de kantoren, dat er verdere ruimte is in het rapport voor meer evenwicht of context in de kritiek op de diverse actors.

Tenslotte moet me van het hart dat de pushback via de rechter van twee kantoren op de AFM bevindingen, en de vermeende, beweerde (maar niet bedoelde) structurele conclusies die de AFM uit haar bevindingen heeft getrokken, best gezond is. Maar dat met de introductie van risico analyse in de controle, de echte representatieve steekproef al lang, de facto, ook uit de beroeps controle praktijk is verdwenen, al dan niet weggerationaliseerd. En dat daarmee, met een juridische uitspraak alleen het gevecht over wat dan wel representatief is, nog lang niet beslecht is. Als de representatieve steekproef in haar pure vorm weer in de accountantspraktijk zelf zou worden herstelt, is tegelijk iedere discussie over

de noodzaak van inkomens normering overbodig: Dan wordt er op partners niveau geen geld meer gemaakt.

Het idiote is dat zowel de AFM methodiek als die van de accountantspraktijk beter verdedigd zou kunnen worden op basis van Baysiaanse statistiek. Dat vraagt om wat rationaliseren achteraf, maar goed als men zich elkaar daarin kan vinden.

Tenslotte, de Commissie neme hierbij de duiding van een accountantscontrole in het NBA model 'algemene voorwaarden' als alleen een inspanningsverplichting, goed ter harte. Misschien verdedigbaar vanuit een exclusief 'rules driven' perspectief; maar niet vanuit een 'getrouw beeld' resultaats perspectief. Dat betekent wel wat voor de CTA missie doeleinden. Want deze eenzijdige duiding is zo glad als een paling in een emmer vol gewekt vertrouwen.

Corporate governance

De Commissie wijst terecht op de prealabele eigen verantwoording van een onderneming voor de juistheid van de cijfers; en de door haar gehanteerde controle en beheerssystemen. Voordat de externe accountant binnenkomt.

Het is een goede zaak omdat de Commissie daarmee ook aandacht besteedt aan de randvoorwaarden voor de uitoefening van het accountantsberoep. Maar dat zou beter kunnen. De weg naar de 2008 financiële crisis ligt bezaaid met slapende micro en macro-poortwachters, zonder duidelijke rapporterings verantwoordingskaders.

De weg sindsdien is opnieuw geplaveid met ook nieuwe bedreigingen, denk aan exotische monetaire politiek, cyber security. En nog steeds gefragmenteerde toezichhouders, met open-ended verantwoordingstaal, en, nu weer in de US, met een deregulerings doctrine waarvan we de consequenties nog niet kunnen overzien.

Corporate governance is een goede eerste CTA keuze om de kwetsbare rol van de accountant in beeld te brengen.

Het rapport verwijst naar de mogelijke introductie van een 'in control' verklaring, als mogelijke remedie. Ik ben daar helemaal voor, al ware het alleen maar vanwege de introductie van een aangescherpt verantwoordingskader, met persoonlijke handtekeningen.

Maar de Commissie zou zich ook af moeten vragen waarom deze verklaring, (groots toegepast in de VS, naast, in haar verlengde, de introductie van COSO), zo weinig invloed heeft gehad. En het collectief falen van deze corporate governance instrumenten; met name in de run up naar de 2008 financiële crisis, niet heeft kunnen vermijden.

Ik heb, in 2018, meegewerkt aan een bundel, uitgebracht door de IFC, de private sector arm van de Wereldbank, dat ging over stress-testen van corporate governance. Waar de auteurs een aantal taboes op tafel legde in het gesprek over corporate governance. Waaronder het simpele feit dat geruststellende termen als 'checks and balances' en 'in control' negeren dat corporations geen democratieën zijn. Iedere onderneming is een autocratie, met in het gros van de wereld werkende professionals 'at the pleasure of the boss'. Waar de interne poortwachters, (niet alleen de financiële maar ook kwaliteitsbewakers, juridische afdelingen, risk managers) geen speciaal statuut hebben - een 'Bill of Rights' - die hun vaak kwetsbare (interne klokkenluiders) arbeidspositie binnen een onvermijdelijke bedrijfspolitieke top-down machtssfeer, beter zou afschermen.

Binnen en gegeven dit 'might makes right vs right makes might' onevenwichtig ondernemings governance klimaat, staat de externe accountant bij voorbaat op kennis achterstand waar het gaat om het achterste van de tong te vinden van ondernemings players die vaak beter weten of per se niet willen weten.

Versterking van de rol van de Audit Commissie, als voorgesteld door de Commissie, kan best helpen de staart risico's van deze situatie in the dammen, zolang dat maar niet betekent dat de rest van de RvC zich totaal verlaat op de AC, en de eigen verantwoordelijkheid als college afschuift.

Maar er is meer mogelijk, allereerst door een veel opener gesprek over de (deels onvermijdelijke) residu risico's en versterking van het arbeids statuut van qualitate qua interne poortwachters.

Tevens, discussie over het functioneren van de (openbare) accountant, zonder discussie over de positie van de functioneel eerst en laatst verantwoordelijke voor de integriteit van de de ondernemingscijfers, de CFO, ('achter iedere disfunctionele accountant staat een disfunctionele CFO') laat grote gaten achter in de beoordeling van de kwetsbare rol van de accountant, zijn mogelijkheden en natuurlijke grenzen.

De CFO functie is een bestuurlijk wangedrocht, vooral bij financiële instellingen en alle andere organisaties die geldmanagement als een inkomstenbron zien (

Vestia....). Het combineert de verantwoordelijkheid van geldmaken met geldtellen; een management functie met een fiduciaire. Bonus gedreven.

Dat vraagt om moeilijkheden. En die hebben we gehad.

Het elimineren van de CFO functie, de herintroductie van de pure geldmanager functie (treasurer) , naast, (maar niet boven!) de Controller, de financiële poortwachter in de hiërarchie, haalt meer dan een 'vuiltje' uit de lucht.

Ik heb er altijd verbaasd over gestaan dat het accountantsberoep, zowel op praktisch niveau als via de NBA, zich zo angsthazig gedraagt als dit thema aan de orde wordt gesteld. Heeft waarschijnlijk te maken met de powerhouse positie die CFO's geleidelijk hebben verworven.

Het opwaarderen van de Controllers-functie, met rechtstreekse rapporteringslijnen naar de CEO en de Audit Commissie, is essentieel voor het indammen van de huidige residu risico's in ondernemingsland. Een CEO die niet een kwartiertje per week tijd vindt om met de hoogstverantwoordelijke reality checker in de onderneming, de Controller, te praten over dingen die hem wakker houden, al dan niet wil horen wat hij/zij te zeggen heeft - of niet wil zeggen wat hij vindt van de waarnemingen van de Controller - is het grootste gevaar voor zijn eigen toekomst, en die van zijn bedrijf.

Over de rol van de Interne Accountant kan ook nog het nodige worden gezegd.

Ik wijs erop dat in maar weinig ondernemingen de Interne Accountant verantwoordelijkheid neemt voor het control systeem in het geheel. Interne Accountants doen waardevolle onderzoekingen naar controle systemen, maar fragmentarisch; onvoldoende om tot zo'n eind(resultaats)uitspraak te komen. Wel wordt door vele interne toezichthouders (Audit Committees) de aanwezigheid van een interne accountant alleen al gezien als indicatie dat er een 'tweede lijn van verdediging is'; zonder zich te realiseren hoe sterk die lijn echt is. Daarvoor zou de interne accountant een comfort statement moeten tekenen voor de integriteit en goede opzet van het corporate control systeem in zijn geheel, de baseline, om vervolgens duidelijk te maken alle redenen waarom hij geen positieve assurance kan geven.

Dat is pas informatie. In vele gevallen aangevoerd door, optisch, de meest onbenullige verklaring: de oordeelonthouding. Maar gesierd met het duidelijk maken van de harde werkelijkheid die hem afhoudt van het geven van een 'in cotrole' verklaring.

De reden waarom dit niet gebeurt is dat schijnzekerheid beter in de corporate hand ligt, in ieder geval bij de kwaadwilligen, dan de harde werkelijkheid. En het vraagt van de interne accountant wel durf. Dus die zal er zelf niet gauw aan beginnen.

Een en ander verklaart tevens dat, enkele goede uitzonderingen daar gelaten, de interne accountant, naast de CFO en externe accountant, nauwelijks een rol speelt in de discovery van ernstig corporate governance ongerief.

Internationaal

Als het gesprek over partner-inkomensnormering de dicht bij huis komt vluchten de kantoren nog wel eens in oneigenlijke argumenten, zoals de noodzaak tot aansluiting met het internationaal governance systeem van het betreffend kantoor. Dat klinkt overtuigend, maar is het niet.

Nederland heeft zijn eigen verantwoordelijkheid in het kader van de risico beheersing van haar financieel systeem, en wat internationaal afgesproken is binnen of tussen de kantoren, zal nationaal te pruimen moeten zijn; of moeten worden teruggedraaid.

Het internationale kantoorpraktijk en regelbestel is, vooral voor een land met een open economie, relevant voor het werk van de Commissie. Met name op het punt van liability regimes, die van land tot land sterk verschillen. Maar bepalen ook de 'moral hazard' van kantoren die hoogrisico werken; en die af en toe cynisch bedrijfsongelukken afdoen als 'the cost to do business'. Niet alleen spelen de aansprakelijkheids regimes daarbij een rol, maar ook de eerdergenoemde 'algemene voorwaarden' die in verschillende omringende landen niet alleen accountants-controle bestempelen als een inspanningsverplichting, maar ook allerlei andere beroepsverplichtingen afzwakken;(het al dan niet voldoen aan buitenlandse wetten, fraude etc).

Deze 'algemene voorwaarden' zijn juridische afspraken gemaakt tussen gecontroleerde en controleur - vaak over het hoofd heen van Audit Committees die daar zelden of nooit (soms als bijlage bij de audit engagement letter) kennis van nemen.

Tegen de achtergrond van het huidige audit scandal patroon in Nederland, velen met een internationaal tintje of in felle kleuren, doen internationale kantoren

offertes vol beloftes over een naadloze service benadering, 'one firm worldwide. Maar als het goed fout gaat en de rechter er bij te pas komt kent niemand iemand. Ook deze materie, de governance van de (internationale) kantoren, feit en fictie, is voor een goed begrip van de Commissie van de werkelijke beroeps risico's, niet onbelangrijk.

Het verschijnen van dit CTA tussen rapport heeft me nuttig aanleiding gegeven weer eens de huidige beroeps constellatie te doordenken.

Ik hoop dat het de Commissie enig 'food for thought' biedt in de vervolg fase van haar belangrijke opdracht.

Hoogachtend,

Jules Muis

cc: @belastinbetaleradresonbekend
@JWMverzendinglijst

Bijlage I: CTA Aanbevelingen.

I. Om de kloof tussen de wensen van de gebruikers en de inhoud van de accountantscontrole te verkleinen moeten de onderwerpen continuïteit en fraude een grotere en meer herkenbare positie krijgen in de accountantscontrole. Deze onderwerpen krijgen eveneens een belangrijkere positie in de opleiding en de permanente educatie. ***Dit geldt niet voor controle van niet-financiële informatie die minder tot het traditionele, aan de controlerend accountant voorbehouden werkterrein behoort. De controle van deze niet-financiële informatie hoeft niet te worden voorbehouden aan de accountant.***

Commentaar JWM: Eens met de bottom line van deze aanbeveling, met de aantekening dat de zin in cursief verwarring kan wekken. "Dit" what?

II. De primaire verantwoordelijkheid voor de interne beheersing en de (juistheid van de) jaarstukken ligt bij de onderneming zelf. Om dit tot uitdrukking te brengen zou het bestuur naar Amerikaans voorbeeld een in control statement moeten afgeven, te controleren door de accountant.

Commentaar JWM: 'De S&Oxley 'in control verklaringen' hebben grovelijk gefaald in de (aanloop tot) de 2008 financiële crisis, en ieder andere corporate governance calamiteit sinds, in hun preventief en verantwoordings doel. Maar blijven desondanks nuttige verantwoordings instrumenten. Dit instrument zou ook ingevoerd moeten worden in de jaarlijkse transparantieverslagen van (vooral) de OOB kantoren; uitdrukkelijk verklarend dat de kantoorleiding instaat voor de structurele kwaliteit van de accountantswerkzaamheden van het kantoor. In dat deze in de keuze in en toepassing van de gekozen standaarden geen bron (zullen) zijn van systeem risico's die de financiële markten materieel kunnen verstoren; en/of materieel beslag kunnen leggen op openbare middelen.

III. In de communicatie tussen accountant, raad van commissarissen en aandeelhouders wordt meer inzichtelijk gemaakt op welke wijze de aansturing van de externe accountant bijvoorbeeld door de raad van commissarissen heeft plaatsgevonden. Dit kan onder meer door het daartoe strekkend verslag van de auditcommissie ter adviserende stemming voor te laten leggen aan de algemene vergadering van aandeelhouders.

Commentaar JWM: Ja, maar ik zou zo'n verslag (extern) opnemen in het Verslag van de Raad van Commissarissen, en het voorbereidend werk daartoe door de auditcommissie, intern laten. Tenzij de raad van Commissarissen de conclusies/aanbeveling van auditcommissie niet overneemt. Dan verdient dit afzonderlijke vermelding. Dit ter vermindering van een situatie dat er leden van de RvC zijn die zich al te gemakkelijk af willen maken van hun persoonlijke en collectieve (mede)verantwoordelijkheid inzake de integriteit van het jaarverslag en de accountants controle daarop; en dit al te gemakkelijk overlaten aan een Audit Commissie.

IV. Om de kwaliteit van wettelijke controles beter inzichtelijk te maken dienen

accountantsorganisaties jaarlijks indicatoren over de kwaliteit van de uitgevoerde wettelijke controles te publiceren. Deze indicatoren dienen gezamenlijk representatief te zijn voor alle drie de niveaus van kwaliteit. De indicatoren worden gestandaardiseerd, door de toezichthouder voorgeschreven en gecontroleerd om de vergelijkbaarheid tussen organisaties en in de tijd te waarborgen. De indicatoren worden op één openbaar toegankelijke locatie bijeen gebracht om vergelijking van accountantsorganisaties te vergemakkelijken.

Commentaar JWM: zie onder II, waar de introductie van ook de systemic assurance statement wordt bepleit. Deze resultaats statement laat ruimte voor fouten, en legt de lat/floor op het laagst mogelijk 'systemic' niveau. Maar wel op het meest fundamentele.

V. Wetenschap, toezichthouders en de accountancysector moeten zich inspannen voor meer (wetenschappelijk) onderzoek naar de kwaliteit van de Nederlandse accountancysector, met inbegrip van de factoren die verschillen in kwaliteit verklaren.

Commentaar JWM: Dit is een beetje een in het slot gevallen open deur. Misschien niet helemaal overbodig in het land der blinden, maar toch. De aanbeveling gaat ook geheel voorbij aan de gebondenheid van een groot deel van de academici aan de (grote) kantoren, hun voorspraaksrol inzake product/diensten uitbreiding, hun grote afwezigheid in de discussie over zaken die het zakelijk beleid en commerciële belangen aangaan van de kantoren en hun laag publiek profiel, behalve wanneer het commercieel uitkomt. Zie het professoren debat van enige tijd terug op ['accountant.nl'](http://accountant.nl).

Dat gezegd hebbende, een poging tot convergentie van de definitie van kwaliteit zou al veel nuttigs kunnen brengen. Is kwaliteit een clean opinion or the right opinion?

Er zijn verder nog bergen te verzetten inzake de peniebele vraag van de blijvende controleerbaarheid van, met name financiële instellingen maar ook andere industrieën en dienstverlenende ondernemingen en bedrijven met een hoog immaterieel activa niveau; denk ook cyber security waar niemand zijn/haar hand in het vuur over wil en kan steken. En de (mogelijke gevolgen van) de exotische monetaire politiek waar de centrale bankiers wel de weg (QE) omhoog en (rente) omlaag hebben kunnen vinden, maar de weg terug nog niet weten. Dit in Europa onder leiding van dezelfde man die een jaar voor de 2008 crisis Voorzitter was van het Financial Stability Forum, en niets zag aankomen, kort daarna onceremonieel vervangen, deels in naam, deels versterkt inhoudelijk, door de Financial Stability Board.

De huidige exceptionele monetaire politiek is zelf een van de grootste bedreiging voor financial stability, een concept dat het beroep inmiddels wel kent, maar nog maar sporadisch onderkent als ook essentieel deel haar kennis toepassingsgebied.

Tenslotte, ik sta op dit moment zeer huiverig tegenover de FAR als onafhankelijk wetenschappelijk onderzoeks instituut. Daarvoor is haar start te belast met allerlei uitspraken en uitgesproken verwachtingen en tegenstellingen die mij geen vertrouwen inboezemen. Dat de twee voormannen van de FAR het belang van wetenschappelijk onderzoek allom trompetteren valt nog te begrijpen ('wij van WC eend'). Maar minder met de mededeling bij oprichting dat het alle eerdere (2015) onderzoek, hier ten lande en elders, afschrijft als te beperkt en beperkend. Dit terwijl zulks onderzoek wel vaak geciteerd wordt ter ondersteuning van de ingenomen standpunten. Ook FAR's voorman neemt uitgesproken opinies in die tot nu toe nauwelijks wetenschappelijk zijn onderbouwd, allen voerend tot overwegend dezelfde conclusie : handhaving van het accountants praktijk business model. Op het punt van inkomensnormering worden doctrinaire standpunten ingenomen die die de wet van de verminderde meeropbrengsten tart - zonder uitleg ; de dubbele pet van de CFO, bonenteller en bonenmaker wordt als een zegening gezien. Dit alles onderbouwt, indien al onderbouwt, met een avalanche aan literatuur verwijzingen, daarbij geciteerde auteurs ongecontroleerd overleverend aan conclusies waar hun research vaak niet voor was bedoeld. Als de FAR een gezaghebbende bron wil worden, zal het een andere bedrijfsvoering moeten zoeken.

VI. Besluiten, die direct of indirect raken aan de door de accountantsorganisatie te leveren kwaliteit, dienen voorbehouden te zijn aan de raad van bestuur van de organisatie. Dit geldt in ieder geval voor besluiten ten aanzien van het bestaan, de opzet en de werking van het kwaliteitsbeheersingssysteem, het belonings- en winstdelingsmodel en significante investeringsbeslissingen. De governance van de accountantsorganisatie dient te waarborgen dat (binnen korte tijd uittredende) partners niet in staat zijn om direct of indirect het financieel eigenbelang te laten prevaleren boven het lange termijn belang van de onderneming en het publiek belang van een goede controlekwaliteit.

Commentaar JWM: Dit is nogal beperkt geformuleerd. Terecht wordt er gewezen op het belang van lange termijn kwaliteit en de verleidingen van uittredende partners die dat wel eens uit het oog kunnen verliezen. Maar dat staat naast het onbenoemd belang individuele partners ook te beschermen tegen control overrides tijdens de top partners, om ook korte termijn. kantoor-commerciele redenen.

VII. De meerderheid van het Nederlandse orgaan dat het beleid van een accountantsorganisatie uiteindelijk bepaalt □ dit kande raad van bestuur van de vergunning houdende accountantsorganisatie maar ook de raad van bestuur van een holding zijn □moet bestaan uit controlerende accountants.

VIII. Voor zover het beloningenregime van een accountantsorganisatie daarin nog niet voorziet, moet de kwaliteit van de controle het dominante criterium voor de vaststelling van de beloning zijn. Een vaste beloning in plaats van een variabele beloning geniet de voorkeur. Ten aanzien van winstdeling door partners moet een egalitaire winstdeling (totale winst gedeeld door aantal partners) of een verdelingsmodel met kwaliteit als dominante maatstaf de standaard zijn.

Commentaar JWM : Het accountants beroep is een publieke functie uitgevoerd in een, op dit moment, ongebreidelde 'for profit' setting. Het voert een 'zacht' product met, indien (structureel) falend, belangrijke maatschappelijke en financiële consequenties. Dat controle product zelve wordt door het beroep zelve, in haar exemplarisch (NBA) model van 'algemene (leverantie) voorwaarden', aangeduid als gebaseerd op een inspannings verplichting. Dus niet een resultaats verplichting. Men kan duizend juristen inhuren om een referaat te produceren over de merites van deze niet onbelangrijke duiding - is 'getrouw beeld' een resultaat of slechts een beste poging daartoe? Met deze bewuste open-ended duiding, afgesproken en overeengekomen tussen gecontroleerde en controleur, zonder andere gebruikers in het debat te betrekken, krijgen we wel een goed beeld van de subjectiviteit in welke (wan)prestatie dan ook. Tel daarbij op het feit dat, ongeacht of we menen dat de huidige beroepsconstellatie gekenschetst kan worden als een monopolie of oligopolie, we markt-technisch kunnen spreken van (controleplicht) gedwongen winkelnering. Dat roept - meer dan als een of/of voorkeurs-optie als gesteld door de Commissie - de vraag op of een inkomens plafond ook niet redelijke in het publieke belang zou zijn. Partners die zich te sterk richten op de volgende honderd duizend, eerder dan de vereiste kwaliteit en het zien van al die dingen die die financiële doelstelling in de weg staan, zijn ook maar mensen. Van alle soorten. Tel daar bij op dat het productieproces van een controle weliswaar zijn vele regels kent, maar het niet al te moeilijk is in het professioneel oordeel partners streefinkomens te prioriteren, dus als hoofd doelstelling te maken, eerder dan als sluitpost van de kwaliteits begroting.

Ergo, de aandacht die de Commissie geeft aan het belang van het goed kijken naar de belonings incentive structuur, en mogelijke alternatieven, is welkom, evenals de suggestie van meer gelijke beloningen; maar boterzacht. Heeft aanvulling nodig.

De wet van de verminderde meeropbrengsten maakt geen uitzondering voor partnersinkomens. Dat roept om een plafond. Een verder gesprek over dit onderwerp is, maatschappelijk zeer gewenst en nuttig : wat is, gegeven de deskundigheid vereist en de gedwongen winkelnering als audit market maker een redelijke beloning? Dit mede tegen de achtergrond dat de grote accountantskantoren, zeker de OOB kantoren, zelve defacto voldoen aan de definitie van een OOB waarmee ook de WNT in zicht komt.

IX. Om te voorkomen dat een controleplichtige onderneming – ondanks gerede inspanning – er niet in slaagt een accountant te contracteren krijgt de toezichthouder of de meest betrokken minister de bevoegdheid een aanwijzing te geven waarbij een accountantsorganisatie aan een controleclient wordt toegewezen.

X. Het uitgangspunt moet zijn om het aantal organisaties van openbaar belang tot een minimum te beperken teneinde het probleem van een beperkt aantal accountantsorganisaties met een OOB vergunningevenzeer te beperken. Het criterium 'openbaar belang' moet beter worden afgebakend.

Commentaar JWM: Eerste zin: Is dit niet het paard achter de wagen spannen? Tweede zin: Jawel, net als 'de verwachting van het maatschappelijk verkeer' in de leer van het gewekt vertrouwen 'in the eye of the beholder' is. De kracht van die leer is afhankelijk van de verwachting die één accountant heeft van de verwachting van *zijn* maatschappelijk verkeer. Wat weer beïnvloed wordt door het belonings prikkelstelsel waarbinnen hij werkt.

Terwijl de Commissie pleit voor betere 'afbakening' - nooit weg - lijkt het me ook goed een beter conceptueel stuk te hebben over het sturend vermogen, en de grenzen ervan, van deze poolster, 'openbaar belang' geheten. Met al haar soms aanvullende maar veelal ook wederzijds concurrerende kwalitatieve eisen. Denk aan de moeilijkheid 'vrijheid, gelijkheid en broederschap' sturing in de politieke praktijk te geven.

Voor een sterk internationaal gericht land als Nederland, die ook zo haar wensen heeft ten aanzien van het afkomen van het globaal belasting potentieel, is het verbreden van de term 'openbaar belang' even belangrijk. Is dat het Nederlands belang? Die van de EU? Die van de wijde wereld?

Waarbij, nu we toch bezig zijn, ook nog met de verschillen moeten leren omgaan tussen 'rule of law' en niet rule-of-law landen.

Ik denk dat tot nu toe de complicaties van deze term veel dieper doordacht en uitgewerkt moet worden. En verwelkom de meer bescheiden aanbeveling van de Commissie als een nuttige eerste, maar hopelijk niet laatste stap.

‘Openbaar belang’ is een ‘mer à boire’.

XI. Er moet nader onderzoek worden verricht in hoeverre het mogelijk is om bij individuele accountantsorganisaties de wettelijke eisen te differentiëren naar type klant (OOB of niet-OOB). Dit zou de toetredingsdrempel voor een OOB-vergunning kunnen verlagen.

Commentaar JWM: Yop

XII. Uit onderzoek blijkt dat de verplichte kantoorroulatie niet leidt tot een betere kwaliteit van controles, de concurrentie wordt hierdoor echter wel beperkt. De verlengingsmogelijkheid uit het Europees kader wordt om die reden alsnog opgenomen in de Wet toezicht accountantsorganisaties en in Europees verband wordt het geheel of gedeeltelijk schrappen van de verplichte kantoorroulatie geagendeerd.

Commentaar JWM Uit ander onderzoek blijkt dat deze afwijzende formulering veel sterk, of zelfs fout is. En zet een goed Nederlands spreekwoord over nieuwe bezems op haar kop.

Termijn limieten die we ook in bestuurlijke kaders zien, zowel in de privaat als publieke sector, zijn er niet voor niets.

De Nederlandse financiële instellingen die in 2008 gered moesten worden met belastinggeld hadden allemaal een accountant die daar decennia lang had gefungeerd. Zouden vreemde ogen daar misschien anders tegen aan gekeken hebben?

Tenslotte, deze stelling veronderstelt dat ‘kwaliteit’ behoorlijk gedefinieerd is; staat haaks op de CTA vaststelling dat ‘kwaliteit’ zo moeilijk is te definiëren. Wel in dit geval, niet in alle anderen?

Neen, ik denk dat de Commissie zich nog eens moet beraden over deze vaststelling.

XIII. Er wordt nader onderzoek gedaan in hoeverre de beperkingen aan de uitvoering van wettelijke controles door accountantsorganisaties met zetel in een andere lidstaat van de Europese Unie kunnen worden opgeheven.

Commentaar JWM : Good luck

XIV. Het beroep van accountant moet aantrekkelijker worden. Het doorbreken van de negatieve spiraal waarin de sector lijkt te verkeren, is hierbij noodzakelijk. De sector is daarbij eerstverantwoordelijk voor het bieden van een aantrekkelijke omgeving voor potentieel toetredende accountants, daarbij vormen werkdruk, de work-life balance en de cultuur bij een accountantsorganisatie cruciale factoren.

Commentaar JWM: De aantrekkelijkheid van het beroep is er altijd geweest, en dat blijft zo. De lastige kritiek van binnen en van buiten maakt het niet allemaal makkelijker, vooral voor kantoorbesturen, maar correctie hebben die besturen zelf in de hand : een meer sociaal bewust inkomens (intern en extern) beleid.

XV. De huidige toezichtstructuur met de AFM, SRA en NBA als toezichthouders op segmenten van de markt wordt vervangen door één onafhankelijke toezichthouder. Deze toezichthouder krijgt afdoende budgettaire ruimte om het toezicht op de gehele sector daadwerkelijk te kunnen uitoefenen.

Commentaar JWM: Alternatief: in plaats van het gaan schuiven met en consolideren van de deck chairs, zouden we ook binnen de bestaande structuren maar met een betere uitvoering en policies heel wat kunnen bereiken. Maar als al het andere niet lukt, is dit best een tweede optie

XVI. Naast de beoordeling van controledossiers wordt de inrichting van het kwaliteitsbeheersingssysteem van de accountantsorganisatie een centraal onderdeel van het toezicht.

Commentaar JWM :Bingo

XVII. Het doel van het toezicht zou, naast de enge handhaving van de toepasselijke wettelijke eisen, het bevorderen van kwaliteitsverbetering van de wettelijke controle moeten zijn. Dit vergt ook een constructieve dialoog tussen accountants en toezichthouder bijvoorbeeld ten aanzien van de uitleg van

beroepsstandaarden en de ruimte voor de professionele oordeelsvorming van de accountant.

Commentaar JWM. In de (inter)nationale financiële architectuur is het het beste uit te gaan van het feit dat iedere speler deel is van de oplossing en deel van het probleem. Dat maakt voor een veel volwassener gesprek.

XVIII. De toezichthouder maakt inzichtelijk hoe kan worden omgegaan met haar bevindingen tenaanzien van de externe accountant.

Commentaar JWM: Gefundes Fressen

XIX. Er komt bij de toezichthouder een meldpunt, waarbij accountants en accountantskantoren terecht kunnen als zij controledossiers overnemen van collega's of collega-kantoren die volgens hen grote kwalitatieve tekortkomingen kennen.

Commentaar JWM: Met de aanvulling: '...en weigeren die tijdig regel conform te corrigeren'